מאי לאו בניזונות. לא כשהוא זן אומה קאמר דאם כן יקדשו מעשה ידיה ואמאי עושה ואוכלת כדקאמר נקמן מי במעלה לה מזונות מאי טעמא דמאן דאמר מיתה קדוש פירוש גם מחיים יהא קדוש אלא בניזונות כלומר שהוא חפץ לזונה והיא אינה רוצה: **מתוך** שיכול לכופה למעשה ידיה כו'. ומתני' דקתני עושה ואוכלת מוקי לה כרב אלא אהכה דבסמוך במעלה לה מזונות ואינו מעלה לה מעה כסף: **יקדשו** ידיך לעושיהן. פירוש להקב"ה שעשאן אצל אין נפרס למלאכתן דא"כ הל"ל למעשיהן כדאמרינן בסוף פ"ק דגדרים (דף יג.): **לאחר** שאתגייר. ואי"ת דבסוף פ"ק דגיטין (דף יג.) אמרינן דאפילו לרבי מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה"מ לדבר שהוא בעולם אבל לדבר שלא בא לעולם לא והא לאחר שאתגייר הוי לדבר שלא בא לעולם ואומר ר"י דלאחר שאתגייר לא חשיב כל כך דבר שלא בא לעולם כיון שהגוף בעולם אלא שמחוסר גירות ולא דמי לעולדים דהתם לא בא לעולם כלל וכעין זה תירץ ה"ר אליעזר משום"א מה שמקשין אהא דאמר בריש המפקיד (נ"מ דף לג.): אימור דאמר ר"מ אדם מקנה דבר שלא בא לעולם כגון פירות דקל דעבידי דאתו כו' והא כל הנהו דהכא לא עבידי דאתו אלא הכא כיון שהגוף בעולם לא בעינן עבידי דאתו וא"ת אם כן מאי פריך הכא וקאמר נמי מהתם אין הא מהתם נמי לא שמעינן מעשה ידיה שאינם בעולם כלל ואכתי מצי למימר דלא קדשי מעשה ידיה אלא דנעשה כאומר יקדשו ידיך לעושיהן וי"ל כיון דבמקצת סבר רבי מאיר כרבי אליעזר בן יעקב אית לן למימר דאף בדבר שלא בא לעולם כלל סבר כוותיה דאית ליה בהאשה רבה (יבמות לג.: וסס) ובהאומר (קידושין דף סב.): אדם מקנה ועוד מתרץ דכל הני דהכא איכא לאוקמא בדעבידי דאתו כגון שנמע מרגו שישתרגנו ולאחר שימות בעליך ואחותיך כגון בגוסקת ולאחר שימלוך לך יבמיך בלין דעתו של יבם ליבם ומיהו ק"ק מותר דקדוש לאחר מיתה אע"ג דלא עביד דאתי דליכא לאוקמא בגוסקת דהא עושה מלאכה[ו]: **אי** במעלה לה מזונות ומעלה לה מעה כסף מ"ט דמ"ד לאחר מיתה הוא קדוש. גם למ"ד מחיים הוא קדוש ה"מ למיפרך כיון דמעלה מזונות ומעה כסף אמאי עושה ואוכלת אלא משום דבעי למימר אי אין מעלה לה מזונות ולא מעה כסף מ"ט דמאן דאמר מחיים הוא קדוש נקט נמי הכא מ"ט דמ"ד לאחר מיתה הוא קדוש:

[ו]**במעלה** לה מזונות ואין מעלה לה מעה כסף.

אלא לרב שמואל בר יהודה. דאמר לעיל[ז] נמי טעם משנה דאשונה משום סימפון והשתא נמי מוקי טעם ב"ד של אחריהם משום סימפון: **מאי כייוהו.** כלומר מה דאו דאשונים להתירה מהגיע זמן ואילך ומה דאו אחרונים לומר עד שתכנס לחופה: **מר סבר.** משנה דאשונה: **בדיקה חוץ.** שבדקה ביד קרובותיו: **שמה בדיקה.** וקודם שיוליא מעותיו במזונותיה כבר בדקה הלכך תו לא חיישינן לסימפון. וב"ד של אחריהם סברי אינה בדיקה עד שתתייחד עמה הוא עצמו ובודקה: **מתני' מעשה ידי אשתו.** דמתני' (לקמן דף סד.): מפרש מה היא עושה לו משקל חמש סלעים כו': **הרי זו עושה ואוכלת.** אין מעשה ידיה קדוש על פיו ובגמרא מפרש לה: **המוסר.** הקדיש את מותר מעשה ידי אשתו מה שהיא עושה לו יותר על הראוי שפסקו חכמים ולא הקדיש מעשה ידיה עצמן והמותר קנוי לו במעה כסף שתקנו לה חכמים שיתן לה בכל שבת מעה כסף לצורכיה לבד המזונות כדתנן במתניתין: **רבי מאיר אומר הקדש כו'.** מפרש בגמרא: **גמ' איני ניזונים.** משלך: **ואיני עושה.** לך כלום אלא לעצמי: **מזוני עיקר.** תחילת תקנתא לטובתה תקנוה משום דזמנין דלא ספקה במעשה ידיה למזונות ותקנו תחילה עיקר תקנתא שיזון את אשתו והדר תקון לו מעשה ידיה משום איבה וכיון דעיקר תקנתא לטובתה ומשום דידה הואי כי אמרה לא ניחא לי בהאי טיבותא שומעין לה: **מאי לאו בניזונת.** שיש לו נכסים ומבקש לזונה ואפי' הכי תנן אין מעשה ידיה ברשותו להקדישן: **בשאינה ניזונת.** שאין לו במה לזונה: **אפי' למאן דאמר כו'.** פלוגתא במסכת גיטין: **סיפא אילטריך ליה.** לאשמועינן פלוגתא במותר דלא שייך אמזונות ואע"ג דאינה נזונת איכא למ"ד קדוש לאחר מיתה כשייראנה וכדלקמן: **ופליגא.** דרב הונא אר"ש בן לקיש: **דבר שלא בא לעולם.** כגון מעשה ידיה שהקדישן עד שלא עשאתן: **לעושיהן.** למי שברמאן וידיש אתנהו בעולם. אלמא קסבר יכול לכופה ואינה יכולה לומר איני ניזונת ואיני עושה: **והא לא אמר.** יקדשו ידיך אלא מעשה ידיך: **שמעינן ליה לרבי מאיר.** במסכת ערכין (דף ה.) דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה דתנן המעריך פחות מבן חדש ר"מ אומר נותן דמיו דאדם יודע שאין ערך לפחות מבן חדש וגמר ואמר נפש דמים. הכא נמי אדם יודע שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם וגמר ואמר נפש ידיש עצמן: **לאחר מיתה.** כשתמות היא ויירשנה: **מחיים.** כשתעשינו: **לעולם במעלה לה מזונות כו'.** וה"ה נמי דאצי לאוקמא כשאין מעלה לה מזונות ומעלה לה מעה אלא אשה שתאמר איני ניזונת ואיני עושה ואוכלת אלא רב דאמר רב שמואל אין מעלה לה מזונות ומעלה לה מעה כסף ואם תאמר ומאי דוחקיה דרב לאוקמא מתני' לאחר מיתה לוקמה מחיים וכגון דמעלה לה מעה כסף ואין מעלה לה מזונות ויש לומר דאין רגילות שיעלה לה מעה כסף ולא יעלה לה מזונות:

אלא לרב שמואל בר יהודה קמייתא משום סימפון ובתרייתא משום סימפון מאי בינייהו איכא בינייהו בדיקת חוץ מר סבר בדיקת חוץ שמה בדיקה ומר סבר בדיקת חוץ לא שמה בדיקה: **מתני'** [א]המקדיש מעשה ידי אשתו הרי זו עושה ואוכלת המותר רבי מאיר אומר הקדש רבי יוחנן הסנדלר אומר [ב]חולין: **גמ'** [ג]אמר רב הונא [ד]אמר רב [ה]יכולה אשה לומר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה קסבר כי תקינו רבנן מזוני עיקר ומעשה ידיה משום איבה וכי אמרה איני ניזונת ואיני עושה הרשות בידה מיתיבי [ו]תקנו מזונות תחת מעשה ידיה אימא [ז]תקנו מעשה ידיה תחת מזונות לימא מסייע ליה המקדיש מעשה ידי אשתו הרי היא עושה ואוכלת מאי לאו בניזונת לא בשאינה ניזונת אי בשאינה ניזונת מאי למימרא אפי' [ח]למאן דאמר יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך הני מילי [ט]בעבד כנעני דלא כתיב ביה [י]עמך אבל עבד עברי דכתיב ביה [יא]עמך לא וכל שכן אשתו סיפא איצטריך ליה מותר רבי מאיר אומר הקדש רבי יוחנן הסנדלר אומר חולין ופליגא דריש לקיש דאמר ריש לקיש [יב]לא תימא טעמא דרבי מאיר משום דקסבר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אלא טעמא דרבי מאיר מתוך [יג]שיכול לכופה למעשה ידיה נעשה כאומר לה [יד]יקדשו ידיך לעושיהם [טו]והא לא אמר לה הכי כיון דשמעינן ליה לר"מ דאמר [טז]אין אדם מוציא דבריו לבטלה נעשה כאומר לה יקדשו ידיך לעושיהם וסבר רבי מאיר אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם והתניא [יז]האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר או לאחר שתתגיירי לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעליך או שתמות אחותיך או לאחר שיחלוץ ליך יבמיך רבי מאיר אומר מקודשת [יח]מההיא אין מהא ליכא למשמע מינה: **המותר רבי מאיר אומר הקדש:** אימת קדוש רב ושמואל דאמרי תרווייהו מותר לאחר מיתה קדוש רב אדא בר אהבה אמר מותר מחיים קדוש הוי בה רב פפא במאי אילימא במעלה לה מזונות ומעלה לה מעה כסף לצרכיה מ"ט דמ"ד לאחר מיתה קדוש ואלא כשאין מעלה לה מזונות ולא מעלה לה מעה כסף לצרכיה מ"ט דמאן דאמר מחיים קדוש לעולם במעלה לה מזונות ואינו מעלה לה מעה כסף לצרכיה רב ושמואל סברי תקנו מזונות

אלינא דרב אלא בר אהבה מוקי לה הכי אצל רב ושמואל לא מצי מוקמי לה במעלה לה מזונות דכיון דסברי דתיקנו מזונות תחת מעשה ידיה א"כ אמאי עושה ואוכלת אלא רב ושמואל מוקמי מתניתין בשאין מעלה לה מזונות ולא מעה כסף ואם תאמר ומאי דוחקיה דרב לאוקמא מתני' לאחר מיתה לוקמה מחיים וכגון דמעלה לה מעה כסף ואין מעלה לה מזונות ויש לומר דאין רגילות שיעלה לה מעה כסף ולא יעלה לה מזונות:

רב דאית ליה יכולה אשה שתאמר איני ניזונת ואיני עושה ואוכלת אלא רב דאמר רב אהבה מוקי לה הכי אצל רב ושמואל לא דמתני' דתני עושה ואוכלת בניזונת להכי מוקי סיפא בניזונת: מזונות

מזונות

עין משפט נר מצוה

מו א ב מיי' פ"ו הל' ערכין הלכה כח סמג עשין קלב טוש"ע אה"ע סי' פז סעיף ח:

מז ג ד מיי' פי"ב מהל' אישות הלכה ד סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' סט סעיף ל וסי' פ סעיף טו הגג"ה וסימן פז סעיף ח הגה"ה:

מח ה מיי' פ"ע מהל' עבדים הלכ' ד סמג עשין עב טוש"ע י"ד סי' רסז סעיף כ:

מט ו מיי' פכ"ח מהל' אישות הלכה י סמג לאוין פח טוש"ע אה"ע סי' פ סעיף טו:

נ ז ח מיי' פ"ו מהל' ערכין הלכה כח סמג עשין קלב טוש"ע שם סי' פז סעיף ח:

תוספות רי"ד

סימפון שמא ימצא בה מומין שבסתר ויהיה קדושין קידושי טעות. ודבר המבטל יקרא ספפון ולפיכך נקרא השובר סימפון: **מתני'** המקדיש מעשה ידי אשתו ה"ז עושה ואוכלת והמותר ר"מ אומר הקדש ור"י הסנדלר אומר חולין. פי' אפי' למ"ד שאין האשה יכולה לומר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה אתיא מתני' וטעמא דמילתא מפני שיכול להעריס ולומר איני רוצה לזונך והיא זקוקה להתפרנס ממעשה ידיה הלכך ה"ז עושה ואוכלת ואין ההקדש על מע"י חל מפני שהוא שלה. שאם לא יפרנסה בעלה תתפרנס היא ממנו והמוחר מה שעשת יתר על מזונותיה של בעל [והכי תניא בתוספתא המקדיש מע"י אשתו ה"ז מעלה לה מתוכן פרנסה והשאר הקדש] ר"מ אומר הקדש דקסבר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אר"ה א"ר יכולה אשה שתאמר לבעלה אינו ניזונת ואיני עושה. פי' להאי סברא אפי' אותו המותר שעושה יתר על מזונותי' הוא שלה דאל"ה מאי מרווחת האשה בכך. א"ו הכל שלה ומפני שעושה יתר על מזונותי' מפני זה אומרת לבעלה אינו ניזונת ואיני עושה: ואי קשיא והאמרינן לקמן קונם שאני עושה לפיך א"צ להפר אלמא שמעשה ידיה הוא משועבד לבעל ואין הנדר חל עליו ואי אמרת יכולה אשה לומר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה אמאי לא חייל. תשובה אע"ג דמציא למימר כ"ז שלא אמרה משועבד הוא מע"י לבעל והילכך א"צ להפר מיתיבי תיקנו מזונות תחת מע"י [ט] וקסבר מזוני עיקר ומע"י משום איבה וכך הלכה דהכי פסיק תלמודא כר"ה א"ר דאמר יכולה אשה שתאמר וכו'. נימא מסייע ליה המקדיש ידי אשתו ה"ז עושה ואוכלת מאי לאו דניזונת. פי' שהבעל חפץ לזונה ואפ"ה היא עושה ואוכלת וטעמא דמילתא משום דמצי למימר א"נ וא"ע וכל מע"י שלה ואין ההקדש חל עליו ואפילו המותר שלה כדפי' והאי והמותר ר"מ אומר הקדש (שהוא) [היינו] לאחר מיתה שמה שנשאר לה ממע"י יורשה הבעל לאחר מיתתה והלכך ההקדש חל עליו שאדם מקדיש דשלב"ל: לא כשאינה ניזונית. פי' מהכא לא תסייע ולעולם לא מצי למימר הכי וטעמא דמערס ואינה רוצה לזונו והלכך ניזונית ממע"י. ולא חייל הקדש עילווי' כדפרישית והמותר ששעת יותר על מזונותיה הוא של בעל וקדוש מחיים אליבא דר"מ:

מסורת הש"ס

ו) נדרים פה.], ב) [נ"ק ת: ב"ב מט: גיטין עז:] לקמן ע: פג. קז:, ג) [נ"ק ת: איתא אמר רב הונא יכולה וכו' ועי' תוס' לקמן סג. ד"ה רב הונא], ד) לעיל מז: [לקמן נט.], ה) נ"ק פז: [נ"מ לג.] לעיל מג. גיטין יב., ו) [עי' כתוס' דלעיל מז: ד"ה תקנו], ז) [עי' תוס' לקמן ע: ד"ה מעשה], ח) [תמורה מז: ערכין ה ום"ק], ט) יבמות לב: לג: ב"מ טז: קדושין יט., י) [דף מז:], כ) [מיהו יש להעמיד בזקנה ועוד יש מפרשים דכל היכא דליכא אלא חד מי יימר תשיב עבידא דאתי ודוקא התם בהמקבל גבי כפילא לא תשיב עבידא דאתי משום דאיכא מי יימר טובא מי יימר דמיגננא ואמ"ל דמיגננא מי יימר דמשתכח גננא כו'. מ"ר], ל) לרב ושמואל איכא לאוקמי מתני' במעלה לה מזונות והיא אינה רוצה דבסכי מיתוקמא מתני' לגוהנו לרב ושמואל בא'ינה רוצה ולרב אלא בר אהבה בניזונת ממנו. מ"ר,

תורה אור השלם

ז. וְהָיָה כִּי יֹאמַר אֵלֶיךָ לֹא אֵצֵא מֵעִמָּךְ כִּי אַהֲבַךָ וְאֶת בֵּיתֶךָ כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ: דברים טו טז

גליון הש"ס

גמ' **מההיא אין.** עירובין דף לה ע"א שבועות דף לא ע"ב:

מוסף רש"י

איני ניזונת. משל בעלי, ואיני עושה. לו מלאכה, דכי תקון רבנן מזוני להאמה תקון, זמנין דלא ספקה במעשה ידיה, ואחר כך תקנו מעשה ידיה לבעלה משום איבה, הלכך יכולה לומר לו אפשי (גיטין עז. וכעי"ז ב"ק ח.) אני איני צריכה לכך, מעוננת אני ולא אפשי לעשות מלאכתא לי מזונות, או יש לי אומנות יקרה יתר על כדי מזונותי (לקמן פג.). מזוני עיקר. כלומר תחלה תקנו עיקר מזונות לאשה מן הבעל בעל כרחו, כיון דמעשה כיון לא תעשה, ואחר כך תקנו מלאכה תחת מזונות שלא תהיה לה איבה, וכיון דלטובתה תקונינו לתקן לה מזונות תחלה והיא עיקרא לומר איני מפלה בתקנה זו, אינו מוסיף למזונותיו, הכשות בידה, וכיון דעקרה תקנת המזונות גם תקנת מלאכת ידיה לבעלה בעלה ממילא, דכיון דמזונות אין לה גם הבעל לא יטול מלאכת ידיה (רשב"ם ב"ב מט:). יכול הרב לומר לעבד. כנעני, עשה עמי. מלאכה, ואיני זנך. אלא חוזר על הפתחים (גיטין יב.). לאחר שיחלוץ ליך יבמיך. קסבר הלי תנא אין קידושין תופסין ביבמה לשוק (קדושין סב.).

ו) נראה דחסר כאן וא"ל אימא תקנו מעשה ידיה תחת מזונות וקסבר מזוני עיקר וכו'.

מזונות שכיחי ומעשה ידיה שכיח ומותר לא שכיח. מעה כסף קיין ומעשה ידיה קיין כדתנן (לקמן דף פד:) מה היא עושה משקל חמש סלעים: **והא עלה קאני.** במתני': **ומה היא עושה לו.** ומדפרים בתר מעשה ידיה ומה היא עושה לו מכלל דרישא במעשה ידיה אירי ולא במותר: **שפי.** קשה לטוותו יותר מן הערב: **הכי קאמר.** [לעולם במותר אירי ברישא והכי קאמר] סיפא ומה היא עושה לו עיקר דנדע מותר מאי ניהו: **משקל חמש סלעים.** סלע של יהודה כפליים במשקל סלע של גליל: **מי אמר שמואל הכי.** והאמר שמואל (לעיל) במותר לאחר מיתה פליגי ועלה א"ר יוחנן הסנדלר חולין ואע"פ דהשתא דידיה הוא אלמא טעמא דר' יוחנן משום דבר שלא בא לעולם הוא שעדיין לא מתה ואין לו רשות במותר הואיל ואינו מעלה לה מעה כסף והתא אמר שמואל הלכה: **והתנן קונם שאני עושה לפיך.** מה שאני עושה יהיה קונם לפיך יהי עליך להקדש מליהנות לו: **אינו צריך להפר.** נדר זה שאין בה כח להקדישו לפי שהוא שלו: **שמא תעדיף עליו.** יותר ממה שפקנו לה חכמים משקל חמש סלעים דמותר זה אינו שלו ויכולה להקדישו: **ר' יוחנן בן נורי אומר.** אף עיקר מעשה ידיה צריך הפרה: **שמא יגרשנה.** ויהא הנדר חל שמגרשה אינה משועבדת לו למעשה ידיה: **והא אסורה לחזור לו.** לפי שנאסר מעשה ידיה עליו ואי אפשר לו ליהנות שלא תטמון ולא תאפה וכל שאר מלאכות הצנועות במשנתנו [ע"ב] שהאשה עושה לבעלה: **ואמר שמואל הלכה כו'.** אלמא לכשיגרשנה חל הנדר. אלמא אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם שעדיין לא גירשה: **כי אמר שמואל הלכה כר' יוחנן בן נורי להעדפה.** קאמר. כלומר הלכה דיפר ולא מטעמיה דאילו לר' יוחנן עיקר מעשה ידיה צריך הפרה ולשמואל משום העדפה שמא תעדיף על הראוי הוא דאמר יפר. והשתא נמי הוה מצי לאקשויי סוף סוף לא בא לעולם דהא לא נעשה אלא אקשי ליה קושיא אחריתא: **אין הלכה כמ"ק.** דאמר אין צריך להפר אלא יפר: **אלא אמר רב יוסף.** לעולם הלכה ומטעמיה קאמר ומשום שמא יגרשנה: **ושאני קונמות.** הקדש שאינו הקדש לכל אלא על אדם אחד בלשון קונם: **מסוך.** שהוא תופס במקום שאין סתם הקדש תופס שאדם אוסר פירות חבירו עליו ואומר קונם פירות פלוני עלי ובסתם הקדש אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו הלכך אדם אוסר עליו נמי דבר שלא בא לעולם אבל מתני' במקדיש הקדש גמור אירי ואינו ממהר לתפוס בקונם: **אמר ליה אביי.** ומה ראיה פירות חבירו עליו לכאן שהן פירות חבירו על חבירו דעכשיו היא משועבדת לו למעשה ידיה ואינה ראויה להתפיסו בקונם ולכשיגרשנה קאמר דחייל ועוד שעדיין לא נעשית המלאכה עד לאחר גירושין וחזרה: **כשלמא אדם אוסר פירות חבירו עליו.** בקונם שהרי אדם אוסר פירותיו על חבירו בין בלשון קונם לחבירו לבדו בין שהקדישו סתם הקדש גמור: **יאסר דבר שלא בא לעולם.** לא המלאכה בלה ולא הרשות בלה ליהא להתפיס עד שתגרש: **שכן אין אדם כו'.** שממקום שבאת אין אתה יכול ללמוד איסור שהרי אף בקונם אין אוסר פירות חבירו על חבירו לומר קונם פירותיך עליך: **כשאומרים יקדשו ידי כו'.** שהמלאכה כמי שבאת לעולם ועל הגירושין שלא בא קא מסיק וחזיל ומתניתין באומר מעשה ידיך הקדש: **ומי איכא מידי כו'.** כלומר תירלא לא בא לעולם דמלאכה לא בא לעולם דגירושין לא תירלא דאילו השתא לית לה רשותא לאקדושיה והיכי קדיש לקמיה: **אלמה לא.** בתמיה: **מי לא קדשה.** אם מכרה וחזר ולקחה: **בידו להקדישה.** שהרי עכשיו שלו וכי היכי דאילו אקדשה השתא קדשה כי אמר נמי תיקדוש לקמיה קדשה: **הא לא דמיא.** מסקנא דקושיא היא: **הכם.** גבי מכרתי לך אין לו עכשיו בה לא גוף ולא פירות ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו: **הכא גופה בידה הוא.** והרי יקדשו ידי אמרה: **הא לא דמיא.** מסקנא דאתקפתיה היא:

לא

מסורת הש"ס

מוסף רש"י

קונם שאני עושה לפיך. אשה שאמרה לבעלה מה שאני עושה מלאכה יהא אסור לפיך בקונם (יבמות צג.) מעשי ידי יהיו לפיך כהקדש (קדושין סג.). **אינו צריך להפר.** אין בעלה צריך להפר שאין נדרה חל שהרי משועבדת לו (שם) דכיון דקא משעבדא ליה למעשה ידיה לא מציא נדרה (יבמות צג.) דלא אמרה כלום דלאו כל כמיניה לאפקועי לבעל מה דזכי ליה בחמתא (נדרים פה.) ואפילו לשמא תעדיף נמי לא מיישינן, דאי מעדפא נמי לבעל הוא (לקמן סו.). **שמא תעדיף עליו יתר מן הראוי.** שמא תעדיף על מעשה ידיה יותר מן הראוי לו ויותר ממה שהיא מיינת לעשות לו ובכתובות (לקמן סד.) אמרינן מה היא עושה לו משקל ה' סלעים שמי ביהודה שהן עשר סלעים בגליל, ולכי אמרי העדפה קדשה אע"ג דלא בא לעולם בשעת הנדר (קדושין סג.) ועופי לא משעבדא ליה והתעדפה מיהל נדר ואע"ג דעדיין לא נעשית המלאכה (יבמות צג.) והעדפה דידה הוא ומחיל עלה קונם (לקמן סו.). **שמא יגרשנה ותהא אסורה לחזור.** דאותה מלאכה שעשה אחר הגירושין, כשתבא גרשתו אסור באותה מלאכה וכל מעשה ידיה מגירושין ואילך וקסבר אדם אוסר דבר שלא בא לעולם כגון מעשה ידיה שעתידה לעשות, דלכשתבא לעולם אחר גירושין, אע"פ שלא בא לרשותו בעת שבא לעולם דהא מגורשת היא, לכשבאה לרשותו שתגשא לו שיהא אסור, וי"ש סבר בהא מודינא לך דאדם אוסר דבר שלא בא לעולם היכי דהוי לרשותו לאלתר כשבא לעולם, כגון העדפה, אבל אין אדם אוסר דשלב"ל אע"פ שבא לעולם ואינו לרשותו אלא לאחר זמן, דלכשיבואו לרשותו יחול עליהן איסור (נדרים מה.). **שכן אין אדם אוסר פירות חבירו על חבירו.** דאי אמר לחבירו קונם פירות של פלוני עליך לא הוי כלום (שם מז.).

נא א ב מיי' פי"ב מהל' נדרים הל' י סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רלד סעי' עא וטוש"ע אה"ע סי' פא סעי' ב:

נב ג מיי' פי"ו מהל' ערכין הל' כט:

נג ד מיי' שם הל' ח:

נד ה מיי' שם הל' כט:

עין משפט נר מצוה

קונם שאני עושה לפיך. אשה שאמרה לבעלה מה שאני עושה מלאכה יהא אסור לפיך בקונם (יבמות צג.) מעשי ידי יהיו לפיך כהקדש (קדושין סג.). **אינו צריך להפר.** אין בעלה צריך להפר שאין נדרה חל שהרי משועבדת לו (שם) דכיון דקא משעבדא ליה למעשה ידיה לא מציא נדרה (יבמות צג.) דלא אמרה כלום דלאו כל כמיניה לאפקועי לבעל מה דזכי ליה בחמתא (נדרים פה.) ואפילו לשמא תעדיף נמי לא מיישינן, דאי מעדפא נמי לבעל הוא (לקמן סו.). **שמא תעדיף עליו יתר מן הראוי.** שמא תעדיף על מעשה ידיה יותר מן הראוי לו ויותר ממה שהיא מיינת לעשות לו ובכתובות (לקמן סד.) אמרינן מה היא עושה לו משקל ה' סלעים שמי ביהודה שהן עשר סלעים בגליל, ולכי אמרי העדפה קדשה אע"ג דלא בא לעולם בשעת הנדר (קדושין סג.) ועופי לא משעבדא ליה והתעדפה מיהל נדר ואע"ג דעדיין לא נעשית המלאכה (יבמות צג.) והעדפה דידה הוא ומחיל עלה קונם (לקמן סו.). **שמא יגרשנה ותהא אסורה לחזור.** דאותה מלאכה שעשה אחר הגירושין, כשתבא גרשתו אסור באותה מלאכה וכל מעשה ידיה מגירושין ואילך וקסבר אדם אוסר דבר שלא בא לעולם כגון מעשה ידיה שעתידה לעשות, דלכשתבא לעולם אחר גירושין, אע"פ שלא בא לרשותו בעת שבא לעולם דהא מגורשת היא, לכשבאה לרשותו שתגשא לו שיהא אסור, וי"ש סבר בהא מודינא לך דאדם אוסר דבר שלא בא לעולם היכי דהוי לרשותו לאלתר כשבא לעולם, כגון העדפה, אבל אין אדם אוסר דשלב"ל אע"פ שבא לעולם ואינו לרשותו אלא לאחר זמן, דלכשיבואו לרשותו יחול עליהן איסור (נדרים מה.). **שכן אין אדם אוסר פירות חבירו על חבירו.** דאי אמר לחבירו קונם פירות של פלוני עליך לא הוי כלום (שם מז.).

מזונות תחת מעשה ידיה ומעה כסף תחת מותר וכיון דלא קא יהיב לה מעה כסף מותר דידה הוי רב אדא בר אהבה סבר תקנו מזונות תחת מותר ומעה כסף תחת מעשה ידיה וכיון דקא יהיב לה מזוני מותר דידיה הוי במאי קמיפלגי מר סבר מידי דשכיח ממידי דשכיח ומר סבר מידי דקייץ ממידי דקייץ מיתיבי [6]תקנו מזונות תחת מעשה ידיה אימא תחת מותר מעשה ידיה תא שמע [7]אם אינו נותן לה מעה כסף לצורכיה מעשה ידיה שלה אימא מותר מעשה ידיה שלה והא עלה קתני מה היא עושה לו משקל חמש סלעים שתי ביהודה הכי קאמר מעשה ידיה כמה הוי דלידע מותר דידה כמה משקל חמש סלעים שתי ביהודה שהן עשר סלעים בגליל [8]אמר שמואל הלכה כרבי יוחנן הסנדלר ומי אמר שמואל הכי והתנן [9]קונם שאני עושה לפיך אינו צריך להפר רבי עקיבא אומר יפר שמא תעדיף עליו יתר מן הראוי לו רבי יוחנן בן נורי אמר [10]יפר שמא יגרשנה ותהא אסורה לחזור ואמר שמואל הלכה כרבי יוחנן בן נורי כי אמר שמואל הלכה כרבי יוחנן בן נורי להעדפה ולימא הלכה כרבי יוחנן בן נורי להעדפה אי נמי אין הלכה כתנא קמא אי נמי הלכה כרבי עקיבא אלא אמר רב יוסף קונמות קאמרת שאני קונמות מתוך שאדם אוסר פירות חבירו עליו אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אמר ליה אביי בשלמא אדם אוסר פירות חבירו עליו שכן אדם אוסר פירותיו על חבירו יאסר דבר שלא בא לעולם על חבירו שכן [11]אין אדם אוסר פירות חבירו על חבירו [12]אלא אמר רב הונא בריה דרב יהושע [13]באומרת יקדשו ידי לעושיהם דידים איתנהו בעולם וכי קאמרה הכי מי מקדש' הא משעבדא ליה דאמרה לבי מיגרשה ומי איכא מידי דאילו השתא לא קדיש ולקמיה קדיש אמר רבי אלעאי אלמה לא אילו [14]האומר לחבירו שדה זו שאני מוכר לך לכשאקחנה ממך תיקדש מי לא קדשה מתקיף לה רבי ירמיה מי דמי התם בידו להקדישה הכא אין בידה לגרש את עצמה הא לא דמיא אלא לאומר לחבירו [15]שדה זו שמכרתי לך לכשאקחנה ממך תיקדש דלא קדשה מתקיף לה רב פפא מי דמי התם גופא ופירות בידא דלוקח הכא גופה בידה הוא הא לא דמיא אלא [16]לאומר לחבירו

שדה זו שמשכנתי לך לכשאפדנה ממך תיקדש. משמע דבעודה ממושכנת אינו יכול להקדיש דאין כח להקדש לבטל כח המלוה שהיא ממושכנת בידו ותימה דאמרי' בסוף איזהו נשך (ב"מ עג:) רב מרי בר רחל משכן ליה עובד כוכבים ההוא ביתא אזל עובד כוכבים זבניה לרבא נטר תריסר ירחי שתא ושקל אגר ביתא ואמטיה לרבא כו' אלמא הפקיע המכר כחו של רב מרי שהיה לו לדור בבית חנם שהיתה ממושכנת בידו והפקיע המכר כחו והולרך להעלות לו שכר לרבא וי"ל דאין זה הפקעת כח אלא לפי שהיה סבור רב מרי שהיה רבא חייב לו דמי המשכנתא במקום העובד כוכבים ולא רצה לדור בחנינו חנם משום רבית וא"ל רבא לדייניהם עבידנא לך דרבא לא מיחייב ליה מידי אלא העובד כוכבים וא"ת והא דאמר בפ' האומר משקלי עלי (ערכין כא. ושם) הקדישו משכיר הדר בו מעלה שכר להקדש ופריך היכי דייר ביה הא בטעילה קאי דמשמע שבזמן השכירות יכול להקדישה וי"ל דכח שיש לשוכר אינו יכול להקדיש אלא הוא והקדש שופפין בו וימכר הבית ויקח זה דמי שכירות הבית והמותר להקדש אבל הכא מיירי שמקדיש כל השדה אף מה שאינו יכול להקדיש עכשיו אי נמי בהקדש ממש היה חל על שדה הממושכנת אף קודם שתפדה והכא מיירי שאוסר בקונם על המלוה לכשיפדנה דיכול להיות דבשדה ממושכנת אינו יכול לאוסרה בקונם אף על פי שיכול להקדישה כדמוכח בערכין דיכול להקדיש יותר ממה שיכול לאסור בקונם ומתרצא בהכי הלי דפריך לעיל ומי איכא מידי דאילו השתא לא קדיש ולקמיה קדיש ומאי קשיא ליה דלמה לא תוכל להקדיש מעשה ידיה לאחר שתגרש מאי שנא מנכסי מלוג שיכולה למכור עכשיו לכשתאלמן או תתגרש אלא ולאי אע"פ שיכולה להקדיש מידי דהוי אמכר לא תוכל לאסור ועוד יכול להיות דאפילו היתה מקדשת ידיה לשמים לגמרי לא היה לאוי לחול הקדש כמו על שדה משום דבשדה חל ההקדש על גוף השדה בעודה ברשות המלוה וממילא יקדשו הפירות כשיצא הגוף מרשותו אבל ידיה אפי' הקדישו לשמים אין נתפשות בהקדש ואפילו בעבד אמר רב דגופיה לא קדיש ובבן חורין מודו כ"ע ולכך אפי' הקדישו לגמרי אין להקדש לחול יותר מאוסר למלוה בקונם שדה הממושכן לו:

קונמות קאמרת בו'. וא"ת א"כ כל אדם יפקיע כל ממונו מבעל חובו על ידי קונם[ס] וי"ל דלא דווקא שעבוד דבעל אלמנה רבנן אלא ר"נ דאלמנה לשעבודא דב"ח כדמוכח בריש המדיר (לקמן ע.) דפריך וכיון דמשועבד לה היכי מצי מדיר לה ולימא דמפקע שעבודא ע"י קונם אלא ודאי דאלמנה נמי לשעבודא דאשה וא"ת בפ' אלמנה ניצבת (דף סו: ושם) גבי אלטלא דפרסוה אמיתנא אמאי קאמר רבא קנייה מיתנא הא אלמנה רבנן לשעבודא דאשה וי"ל דדווקא בקונמות אלמנה שלא יפקיע חובו אבל ההיא דפ' אלמנה דנאסר לכל העולם ליכא למיחש דלכי ומפקיע מידי שעבוד כמו הקדש והא דאמר בהמוכר (ב"ק דף ל. ושם) דעבדי מלוג אין יוצאין בשן ועין לא לאיש ולא לאשה דאלמנה רבנן לשעבודא דבעל אע"ג דשחרור דמי להקדש סגיבא ליה לרבא בפרק אלמנה (יבמות דף סו:) כמ"ד לאשה אבל לא לאיש א"נ ידו עדיפא מידה כיון דאכיל פירות בחייה כדאמרינן בהכומד (לקמן דף פג.): **הקדש** חמץ ושחרור. כתבתי בהשולה (גיטין מ. ושם): **ארבע** יושבת בקתדרא. אע"ג דבשלש נמי אינה עושה מכל מלאכות שהוזכרו במשנה מכל מקום עושה מלאכות קטנות שבבית שלא הוזכרו במשנה ואיכא נמי אדמי ופרמי דבגמרא וכי הכניסה לו ד' אינה עושה כלום: **טוחנת** ס"ד. הא דתנן בהנזקין (גיטין פא:) אשת חבר טוחנת עם אשת עם הארץ לא פריך טוחנת ס"ד דדווקא הכא פריך דאתמ' לאמשועינן אלו מלאכות שהאשה עושה דקאי אעיקר מלאכה: **תני** רבי חייא אין אשה אלא ליופי. לא פליג אלא אטיחנת ואופה ומניקה את בנה וכיולא בהן שמכחישות יופיה אבל אעושה בגמר לא פליג דמעשה ידיה תמת מזונות: **בגון** שנדרה היא וקיים לה הוא. שאסרה הנאת הנקה על עצמה שהיא נהנית בהנקה דלאמר לקמן הוא אומר אלא להניק והיא אומרת להניק שומעין לה משום נערא דידה וכי ההיא ע"ד דשוחה עליו ומניקתו מפני הסכנה אבל ליכא למימר דאסרה הנאת יניקתה עליו כיון דמשעבדא ליה אין הגדר חל והשתא פליגי דב"ש סברי דהוא נתן אגבא בין שייה הלכך אינו כופה להניק פי' להשכיר מינקת וב"ה סברי היא נתנה אגבא בין שייה וכופה להניק שתשכיר לו מינקת או תצא בלא כתובה: רבי

לא דמיא אלא להא. לא דמי לשדה זו שמשכנתי לך שתא לאומר שדה זו שמשכנתי לעשר שנים דאין בידו לפדותה ולהקדישה עכשיו: **דקדשה.** דהא אלו היא: **דקדושת הגוף נינהו.** בקדושת מזבח שאין להן פדיון כך אין פדיון לקונם להיות ניתר למי שנאסר עליו שהרי אינו הקדש גמור לתפוס פדיונו אלא לאסור על אדם אחד וכיון דקדושת הגוף הוא מפקיע מידי שעבוד שהיא משועבדת בבעלה וחייל. ולקמן פריך א"כ מאי איריא שמא יגרשנה מהשתא חייל: **הקדש.** כגון שישעבד אורו לבעל חוב וחזר והקדישו מפקיע שעבוד המלוה וגובה חובו ממקום אחר וזה כסר לקרבן ואינו גזול אלא הוה קני ליה אלא לגוביינא בעלמא. ולדוקא קדושת הגוף אבל קדושת דמים דנדק הבית לא מפקיע שעבוד דתמן בערכין (דף כג.) מוסיף עוד דיבר ופודה את הנכסים הללו כו': **חמץ.** עשה חמצו אפותיקי לעובד כוכבים והגיע הפסח איסור חמץ מפקיעו משעבוד העובד כוכבים ונאסר בהנאה. והא דתנן (פסחים דף ל:) עובד כוכבים שהלוה לישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה אוקמינן לה התם [לא:] כשהרשיו אללו שמכרו בידו משכון: **ושחרור.** עשה עבדו אפותיקי ושחררו הלוה משוחרר וזה גובה חובו ממקום אחר: **ונקדשו מהשתא.** מאי איריא דקתני שמא יגרשנה מהשתא נמי קדיש: **אלמוה רבנן לשעבודיה דבעל.** בעודה מחתיו דשייוהו רבנן כלוקח גמור ולא כמלוה: **מתני' אופה.** פת: **שאיש אינה מבשלת כו'.** בגמרא[ס] פריך אמאי לא איפטרה מכולהו בחדא שפחה שהכניסה במקומה: **יושבת בקתדרא.** לא תטרח בשבילו לילך בשליחות להביא לו חפץ מבית לעליה: **שעמוס.** שיגעון: **גמ' עוחנת ס"ד.** המיס מגלגלין האופן וטוחן: **מעחנת.** מכינה לורכי טחינה נותנתו באפרכסת וקולטת הקמח: **ואיכבעים אימא.** לעולם טוחנת היא עצמה: **דידא.** רחייס של יד: **לאכשיטי אשה.** שיקנו לה תכשיטין להתגאות בהן: **שיעדן.** את זיוה. אישקלוייר"ל בלע"ז: **לפירקה.** ימי הגעורים: **שומעת דד מפיו.** לא תניקנו שחל הגדר. אלמא לא משעבדא ליה: **כופה ומניקה.** דמשעבדא ליה ולא חל הגדר: **אם היה מכירה.** שאינו רוצה לינק מאחרת: **ככא כמאי עסקינן.** בריישא: **ונפלגו בכתובה בעלמא.** נדרה מליהנות לו וקיים לה בש"א תצא ותטול כתובה ובה"א תצא בלא כתובה: **ועוד תניא.** גבי אלמנה ואיכא נמי אדמי ופרמי דבגמרא וכי הכניסה לו ד' אינה עושה כלום: **טוחנת** ס"ד. הא דתנן בהנזקין (גיטין פא:) אשת חבר טוחנת עם אשת עם הארץ לא פריך טוחנת ס"ד דדווקא הכא פריך דאתמ' לאמשועינן אלו מלאכות שהאשה עושה דקאי אעיקר מלאכה: **תני** רבי חייא אין אשה אלא ליופי. לא פליג אלא אטיחנת ואופה ומניקה את בנה וכיולא בהן שמכחישות יופיה אבל אעושה בגמר לא פליג דמעשה ידיה תמת מזונות: **בגון** שנדרה היא וקיים לה הוא. שאסרה הנאת הנקה על עצמה שהיא נהנית בהנקה דלאמר לקמן הוא אומר אלא להניק והיא אומרת להניק שומעין לה משום נערא דידה וכי ההיא ע"ד דשוחה עליו ומניקתו מפני הסכנה אבל ליכא למימר דאסרה הנאת יניקתה עליו כיון דמשעבדא ליה אין הגדר חל והשתא פליגי דב"ש סברי דהוא נתן אגבא בין שייה הלכך אינו כופה להניק פי' להשכיר מינקת וב"ה סברי היא נתנה אגבא בין שייה וכופה להניק שתשכיר לו מינקת או תצא בלא כתובה: רבי

עין משפט נר מצוה

נה א מיי' פ"ז מהל' ערכין הל' יד ופי"ח מהל' מלוה ולוה הל' ו ז סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קז סעיף ז:
נו ב מיי' פ"ח מהלכות ערכין הל' טז סמג עשין פז טוש"ע יו"ד סי' רסז סעיף ו וטוש"ע י"ד סי' רסז סעיף סח:
נז ג מיי' פכ"ח מהל' אישות הל' ה סמג לאוין פא טוש"ע אה"ע סי' פ סעי' ו (וע"ש במ"מ):
נח ד מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעי' ד:
נט ה מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ח:
ס ו מיי' שם הל' י טוש"ע שם סעי' ז:
סא ז ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ח:
סב ט מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף ב:
סג י מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף ג:
סד כ ל מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעי' ו:
סה מ מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סימן פב סעי' ח:
סו נ ס מיי' שם הל' טו טוש"ע שם סעי' ה:

תוספות רי"ד

מתני' אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה טוחנת ואופה ומכבסת ומבשלת ומניקה את בנה ומצעת לו את המטה ועושה בצמר הכניסה לו שפחה א' לא טוחנת ולא אופה ולא מכבסת שתים אינה מבשלת ואינה מניקה את בנה שלש אינה מצעת לו את המטה ארבע יושבת בקתדרא ר"א אומר אפי' הכניסה לו ק' שפחות כופה לעשות בצמר שהבטלה מביאה לידי זימה רשב"ג אומר אף המדיר את אשתו מלעשות מלאכה יוציא ויתן כתובה שהבטלה מביאה לידי שיעמום. טוחנת ס"ד פי' דמשמע שהיא תגלגל הרחיים ואם הם רחיים של מים או של בהמה למה תגלגל היא את הרחיים דטריחא לה מילתא טובא אלא אימא מטחנת פי' להזמין החטין וללקט הקמח א"נ ברחייא דידא פי' שיש מקומות שטוחנין ברחיים קטנים של יד: ומניקה את בנה מתני' דלא כב"ש דתניא נדרה שלא להניק את בנה בש"א שומטת דד מפיה ובה"א כופה ומניקתה נתגרשה אין כופה אותה להניק ואם הי' מכירה כופה ומניקתה מפני הסכנה ומעלה לה שכרה ודוקא גרושה אבל אלמנה חייבת להניק את בנה בלי שכר כמו שהיתה עושה בחיי בעלה דמ"ה אסורה להנשא עד כ"ד חדש והיתומים כופין אותה להניק (ומעלה) [ואין מעלין] לה שכר הנקה כ"א ניזונית מהן מזונות מרווחים ופורחתין לה במעשה ידיה כדין מניקה בחיי בעלה שאותו השיעבוד שהי' מוטל עלי' להניק את בנה בחיי בעלה מוטל עלי' אף לאחר מיתתו. ורב צמח גאון ז"ל כתב שגם האלמנה מעלין לה שכר הנקה ואינו נ"ל. אבל כשגרושה פקע שיעבודו מעלי' ואינו כופה אותה אך אם הוא מכירה [כופה] ובשכר וגרושה מניקה כיון שאין מוטל עלי' להניק את בנה רשאי היא להנשא מיד וא"צ להמתין כ"א ג"ח אף אם הי' מכירה כלל אמרו המשועבדת לינק אינה רשאי להנשא עד כ"ד חודש ושאינה משועבדת לינק היא רשאי להנשא מיד. ומ"ה אמרי' לקמן מניקה שמת בעלה בתוך כ"ד חודש ולא קתני מניקה סתם למימר דוקא שמת בעלה אבל

מסורת הש"ס

פ) כ"ק פט: יבמות מו. מו: גיטין מ: נדרים פו:, ב) [תענית לא.], ג) [תוספתא פ"ה], ד) נעיל נב. [לקמן ע.], ה) [שם], ו) [לקמן סא.], ז) [וכן משמע נעיל דקאמר בגלמא אתם אוסר פירות חבירו עליו שכן אדם אוסר פירותיו על חבירו ומה כח הוא זה שיכול להקדיש אלא אע"ג דיכול להקדישם לא היה לו לאוסרם על חבירו שאינו בכשותו אפ"ה אוסר ה"ה לאוסר פירות חבירו עליו. ת"ו], ח) [וי"ל שאלוה בעל חובו מאחרים והוא יפרע להם בעל כרחו ואע"פ שגם על אחרים יכול לאוסרו זה ודאי לא יעשה שיהיה מופרש מכל אדם ובכרם המדיר דקאמר היכי מצי מדיר לה הא בעי למימר ע"י קונם דמקפיע דמסתברא דכי היכי דאלמוה לשעבודא דבעל ה"נ אלמוה לשעבודא דאשה. ת"ו], ט) שבת קלה.,

לעזי רש"י

אישקלוייר"ל להבהיק (את העור).

מוסף רש"י

הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שעבוד. הקדש, עשה אורו אפותיקי לבעל חובו וחזר ליה זה והקדישו קדושת הגוף לאמנה, הפקיע שעבודיה דאלוה ומותר לאמנה ואין בו משום גזל, שנבמ (גי' הכ"מ: שבמ) הקדש מפקיעו הואיל ולא היה קני לו ממש אלא עומד לגבות היומנו, ודוקא קדושת הגוף, אבל קדושת דמים לא אלימי לאפקועי שעבוד אלוה דתנן (ערכין כג:) מוסיף עוד דיבר ופודה את הנכסים הללו על מנת לאכול לאשה את כתובתה כו' (ב"ק צ. וכע"ז יבמות מו. ונדרים פו: וגיטין מ.). חמץ, נכרי שהלוה את ישראל על חמצו ולא הרשיו אללו, דמתיסר גוביינא, שהיה עומד בחמץ בביתו של ישראל ואין לנכרי עליו אלא שעבוד, כשבא עת בעורו מפקיע איסור בחמץ את שעבוד הנכרי ומייב ישראל לבערו, והא דתנן בפסחים (ל:) נכרי שהלוה לישראל על חמצו מותר בהנאה לאחר הפסח, מוקי לה רבי חסם בשהרשיו אללו, שנתנו בחשכון ביד נכרי, דלא מתסר גוביינא ולא שעבוד אלא קנייה ממש (ב"ק צ. וכע"ז יבמות מו. וסו: ונדרים שם. וגיטין שם). ושחרור, עשה עבדו אפותיקי ושחררו הלוה משוחרר וגובה זה חובו ממקום אחר (ב"ק צ. וכע"ז יבמות מו. וסו. ונדרים שם). **שנדרה היא וקיים לה הוא.** שאסר יתקייס לו הסרים ולא הפר ביום שמעו (לעיל נב.). **הוא נותן אצבע בין שייה.** ליגף, אלא הפר לה (שם). **היא נתנה אצבע בין שייה.** ומוכחת כלומר היא גרמה לעצמה (שם).

תוספות רי"ד (המשך)

אם נתגרשה א"צ להמתין. ובפ' החולץ דאמרי' התם לא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו דמשמע אפי' גרושה הא אמרי' התם ותיתי והבעיגנהו ליורשין דאלמא לא מיירי אלא באלמנה אבל בגרושה כיון שהיא יכולה להשליך בנה לבעלה למה היא צריכה להמתין אך אם הי' מכירה כופין אותה מפני

עד כמה. כמה חדשים אית לן למימר שיודע להכירה מלינק מאשה אחרת: **כל חד לפום חורשיה.** יש תיקוק חרש ומכירה בחמשה יום ויש שאינו מכירה עד שלשה חדשים: **כל זמן שמכירה.** אין שיעור לדבר אלא בבדיקה הדבר תלוי אם אנו רואים שמכירה כופה ומניקתו בשכר [ואפי' גירשה]: **הרי זו דאמאי.** גרושה ולא היתה רואה להניק: **זיל בדקה.** אם מכירה: **אוסכה בדרא דנשי.** הושיבה בשורה של נשים: **מסוי.** מציע: **נעוף עיניך.** קוקוף עיניך כמו דספיל ואזיל בר אוזא ועיניהי מטייפי דב"ק (דף נב:): **דרי בריך.** שאי בניך: **כיונק שקץ.** כאילו יונק דבר משוקץ: **חלב מהלכי שתים.** חלב של אשה המהלכת בשתי רגלים: **טמא.** אסור: **שהקלת במגעה.** שאינה מטמאה: **החמרת בחלבה.** דאמרינן בנכורות (דף ו:) גמל גמל שני פעמים חד לאסור חלבו: **אדם שהחמרת במגעו.** דהה: **שאינו שוה בכל.** שהרי בטהורה טהור: **הוא טמא.** מחד קרא נפקא ליה. ל"א זה זה טמא כו' דכתיב בריאה דקרא אך את זה לא תאכלו זה מיעוטא הוא: **ואמר רב ששת גרסי'.** **אפי' מלוה פריש.** מדרבנן: **אין כו.** דמדאורייתא שרי ורבנן נמי לא גזור ביה דאמרי' חלב מהלכי שתים טהור: **הא דפרים.** הא דקתני מותר כשפרש מדדי האשה לכלי. והיונק מן הדד כיונק שקץ מדרבנן: **והילופא בדם.** דמדפרש אסור מדרבנן דמיתלף בדם בהמה ואתי למימר דם בהמה אכל: **דם שעל גבי לבר.** כגון שנשכו וניכל בו דם השיניים: **גורדו.** לדם[6]: **מוגלו.** דהא ליכא דחזי ליה: **גונח.** המיילל מכאב לבו. פליינדרי"ם: **יונק חלב.** משוש רפואה ורפואתו חלב עז[7]: **מפרק.** הנותק דבר ממקום שגדל בו ולא מן המחובר אלא מן התלוש ותולדה דדם הוא שמפרק תבואה מקשיה (שבת דף עג.): **כלאחר יד.** שאין דרך בני אדם ליגק אלא בחלוב ביד: **ובמקום צערא.** שמצטער מכאבו: **גורר.** המקלת מיס מן הגג: **קשקשים.** קשים ועשבים שסותמים ומעכבים את קלוחו ומימיו יוצאים ומתפשטים לגג ודולפין לבית: **כלאחר יד.** ע"י שיטוי בדגלו. ומשוש דאמר רב יוסף הלכה בכולהו נקט לה הכא: **ומה.** היא פריצה: **איכא דאמרי תני רב יהודה.** מתניתא ולא שמעתא: **כתוך עשרים וארבעה חדש.** שנולד בנה: עד

רבי יהושע אומר אפילו ארבע וחמש שנים. אע"ג דהכא ליכא למימר ארבע וחמש שנים כדאמרי' לעיל[9] ואפי' טובא דמשמע דוקא נקט עד חמש מדפריך מחבילתו על כתיפו ומשני אידי ואידי חד שיעורא הוא מ"מ ליכא למיפרך השתא חמש שני ארבע מבעיא דנקט ארבע לברייתא וחמש לכחוש[10]:

החמרת בחלבה. כדדרשינן בנכורות (דף ו:) מותת הגמל: **יכול יהא** חלב מהלכי שתים טמא ודם מהלכי שתים טמא. בת"כ גרסי' בשר במקום דם וקאמר ת"ל זה אוציא חלב שאינו נוהג בכל פירות דחלב בהמה טהורה מותר ולא אוציא את הבשר שהוא נוהג בכל שאף בבהמה טהורה אסור בשר מן המי"ל זה טמא זה בלא מעשה על אכילתו ואין בשר מהלכי שתים כו' ואור"י דבין לפי ספריס שלנו דדרים מהוא היתר חלב ודם ובין לת"כ דדרים מזה אתי שפיר דמלי למעוטי חלב בשר ודם כולהו מחד קרא כמו שאנינו בכמה מקומות דממעטין מחד קרא כמה דבריס כדאשכחן בפרק הנהנה מן הקדש (מעילה יח:) דכמה פעמים קאמר תמעוט מעל ריבה ופליגא השתא אברייתא דפרק דם שחיטה (כריתות כ: ושם) דממעט דם מהלכי שתים מדכתיב לעוף ולבהמה ויש ספרים דממעטין חלב מדכתיב הוא ודם מדכתיב זה ותימה לר"י דמנא לן לאוקמא אדם דסברא הוא יותר לאוקמא אבשר ולהתיר בשר מדם דאין איסור בשר נוהג בכל אלא מחייס אבל דם איסורו נוהג בכל בין מחייס בין לאחר מיתה ואור"י דאי הוה גריס בשמעתין בשר במקום דם הוה אתי שפיר דמזה ומהוא ממעטינן חלב ובשר ומהוא קרא דכריתות ממעטינן דם וא"ת וכיון דממעטינן דם מהוא קרא דכריתות אמאי איצטריך קרא למישרי חלב השתא דם מותר חלב לא כ"ש וי"ל דמהוא קרא דכריתות לא אתי למישרי דם לגמרי אלא ממעטינן ליה אלא מאיסור דם אבל מאיסור טמא לא ממעטינן ליה והואיל ונתמעט מאיסור דם השתא דם וחלב שוין:

גונח יונק חלב בשבת כו'. לאו בשיש בו סכנה אירי דא"כ מאי איריא משום דהוי מפרק כלאחר יד אפי' הוי מלאכה דאורייתא שרי במקום סכנה וקשה לר"ת מהא דאמר בפרק חרש (יבמות קיד.) אבא שאול אומר יונקים היינו מבהמה טהורה בי"ט ופריך אי דאיכא סכנה אפילו בשבת נמי ואי דליכא סכנה כו' ומשני לא צריכא דאיכא צערא ומפרק כלאחר יד הוא שבת דאיסור סקילה גזרו רבנן י"ט דאיסור לאו לא גזרו רבנן ותירץ דהשם מייירי בצער של רעב והכא בצער של חולי שהוא קרוב לסכנה ובשבת לא גזרו בצנעא בשבת ואינו חושש מאי טעמא מתקן כלאחר יד הוא ובמקום פסידא לא גזרו בה רבנן אמר רב יוסף הלכה כבן חום איש גליא: פירש לאחר עשרים וארבעה חדש וחזר כיונק שקץ: וכמה אמר רב יהודה בר חביבא אמר שמואל [9]שלשה ימים איכא דאמרי תני רב יהודה בר חביבא קמיה דשמואל שלשה ימים תנו רבנן [10]מינקת בעלה בתוך עשרים וארבעה חדש [9]הרי זו לא [11]תתארס ולא תינשא עד

עד כמה אמר רבא אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב שלשה חדשים ושמואל אמר שלשים יום ורבי יצחק אמר ר' יוחנן חמשים יום אמר רב שימי בר אביי הלכה כרבי יצחק שאמר משום רבי יוחנן בשלמא רב ורבי יוחנן [6]כל חד וחד כי חורפיה אלא לשמואל כי האי גוונא מי משכחת לה [9]כי אתא רמי בר יחזקאל אמר לא תציתינהו להני כללי דכייל יהודה אחי משמיה דשמואל הכי אמר שמואל [8]כל זמן שמכירה היא דאתאי לקמיה דשמואל אמר ליה לרב דימי בר יוסף זיל בדקה אזל אותבה בדרי דנשי ושקליה לברה וקמהדר ליה עלייהו כי מטא לגבה הות קא מסוי לאפה כבשתנהי לעינה מיניה אמר לה נטף עיניך קום דרי בריך [9]סומא מנא ידע אמר רב אשי בריחא ובטעמא: תנו רבנן [3]יונק תינוק והולך עד עשרים וארבעה חדש מכאן ואילך כיונק שקץ דברי רבי אליעזר רבי יהושע אומר [2]אפילו ארבע וחמש שנים פירש לאחר עשרים וארבעה חדש וחזר כיונק שקץ אמר מר מכאן ואילך כיונק שקץ ורמינהי [3]יכול יהא חלב מהלכי שתים טמא ודין הוא ומה בהמה שהקלת במגעה החמרת בחלבה אדם שהחמרת במגעו אינו דין שתחמיר בחלבו תלמוד לומר [1]את הגמל כי מעלה גרה הוא הוא טמא ואין חלב מהלכי שתים טמא אלא טהור יכול אוציא את החלב שאינו שוה בכל ולא אוציא את הדם שהוא שוה בכל תלמוד לומר הוא הוא טמא ואין דם מהלכי שתים טמא אלא טהור ואמר רב ששת אפילו מצות פרישה אין בו לא קשיא [7]הא דפריש הא דלא פריש [7]וחלופא בדם [7]כדתניא [7]דם שעל גבי כבר גוררו ואוכלו שבין השינים מוצצו ואינו חושש אמר מר רבי יהושע אומר אפילו ארבע וחמש שנים והתניא ר' יהושע אומר אפילו חבילתו על כתיפו אידי ואידי חד שיעורא הוא אמר רב יוסף הלכה כרבי יהושע: תניא רבי מרינוס אומר [7]גונח יונק חלב בשבת מאי טעמא יונק מפרק כלאחר יד ובמקום צערא לא גזרו רבנן אמר רב יוסף הלכה כרבי מרינוס תניא נחום איש גליא אומר [7]צינור שעלו בו קשקשין ממעכן ברגלו וקשה לר"י הא דפריך התם מי דאיכא סכנה אפילו בשבת נמי הוי ליה לאקשויי אפי' מי ליכא סכנה מי דמולה הוא אפילו בשבת נמי על כן נראה דבריית' דהתם פליגא אהך דהכא וכן משמע מדקאמר הכא הלכה כרבי מרינוס מכלל דפליגי עליה: **מפרק כלאחר יד הוא.** וא"ת אפילו לא הוי כלאחר יד נמי דהא אין דישה אלא בגידולי קרקע דאמר בפרק כלל גדול (שבת עה.) גבי פועל חלזון וכי תימא אע"ג דחלזון לא חשיב גידולי קרקע בהמה חשיבא גדולי קרקע דאמרינן בריש בכל מערבין (עירובין דף מ:) דממעטו דגים מדכתיב בקרא בקר ולאן מה הפרט מפורש גידולי קרקע כו' זה אין לומר דנהי דחשיבא בהמה גידולי קרקע מכל מקום כיון דגמרי מסממנין בעינן ממש שיהיה גדל מן הקרקע כמו סממנין דלגבי סממנין לא חשיבא בהמה גדולי קרקע דדמוכח בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף פט. ושם) דתניא דיש מה דיש מיוחד בשעת מלאכה כו' יצא החולב והמגבן והמחבץ שאינם גדולי קרקע ואין פועל אוכל בו אלמא לגבי דבר הגדל ממש מן הארץ לא חשיבא בהמה גדולי קרקע ויש לומר דלאיצטריך טעמא דהכא דמפרק כלאחר יד הוא משום דרבי יהודה דסבר דיש דישה אלא בגדולי קרקע דמחייב בפועל חלזון נמי משום דם: [ועיין תוספות שבת עג: ד"ה מפרק]:

ממעכן ברגלו **בצינעא בשבת.** והא דאמר כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפי' בחדרי חדרים אסור היינו דווקא באיסור מלאכה דאורייתא כמו שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם (שבת דף סה.) שאם ירצו שיכבו בשבת אבל הכא לא ירצו אלא מלאכה כלאחר יד דהוא דרבנן ולא גזרו רבנן לאסור בחדרי חדרים: [וע"ע תוס' מ"ק ח: ד"ה ומנסרן]:

אפילו

מסורת הש"ס

6) [ניעין טו.], 7) [תוספתא נדה פ"ב], 8) [תוספתא נדה פ"ב], 9) [ע' תוס' יבמות לו: ד"ה ולא וכו' שיטי עטפתות בזה], 10) בס"ת טופס: דאמרי דם קא אכיל, 11) [נ"ק פ.], 12) [וע"ע תוס' שבת ס: ד"ה השתא ומה שלימתי שם],

תורה אור השלם

1. אַךְ אֶת זֶה לֹא תֹאכְלוּ מֵעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִיסֵי הַפַּרְסָה אֶת הַגָּמָל כִּי מַעֲלֵה גֵרָה הוּא וּפַרְסָה אֵינֶנּוּ מַפְרִיס טָמֵא הוּא לָכֶם: ויקרא יא ד

גליון הש"ם

גמ' בי אתא רבי בר יחזקאל. לעיל דף כא ע"א לקמן דף עו ע"ב חולין דף מד ע"א: שם הר"י זו לא תתארס. ע' יבמות דף לו ע"ב תוס' ד"ה ולא קתני: תוס' ד"ה רבי יהושע וכו' ואפ' טובא. לקמרינן שבת דף קכו ע"א:

מוסף רש"י

נטף עיניך. לשון נופה למרחוק (מגילה יד: וב"ק צב: ע"ש). ומה בהמה שהקלת במגעה. שאין בה זיבות ונדות (כריתות כב:). אוציא את החלב שאינו שוה בכל. דבטהורה מותר ובבהמה טמאה אסור (שם).

תוספות רי"ד

ועד כמה יהא מכירה אמר עולא ואיתימא ר"י א"ר עד ג"ח ושמואל אמר עד ל' יום ור"י אמר משום ר"י עד נ' יום אמר ר"ש ב"א הל' כר"י משום ר"י ומכירה פי' המורה שאינו רוצה לינוק מאשה אחרת. ואינו נ"ל דא"כ אמאי בעי ועד כמה ופליגי אמוראי בשיעורא. לכשנראה שאינו חפץ מאשה אחרת אז נכוף אותה. ועוד ההיא דאותבה בדרא דנשי דאמרי' לקמן מה צורך בבדיקה זו נבדוק ונראה אם יונק מאשה אחרת ומש"ה נ"ל לפרש שאע"פ שהוא יונק מאשה אחרת אם הוא מכיר את אמו כופין אותה שכיון שהוא מכירה אם תניחנו תקשה לו פרידתה ויסתכן ומש"ה בעי ועד כמה שכמה זמן יכול התינוק להכיר את אמו שיסתכן בפרידתה וגם בבדיקה (חזודת) [שמחזירים] הנער על כל הנשים לראות אם יכיר את אמו ואילו כפתרון המורה כיון שלא הי' יונק מאשה אחרת מה צורך לו לומר הוי קמסה לאפה א"ר יונק הי' מהן ואפ"ה מפני שהי' מכיר את אמו כפו אותה והלשון מוכיח דקאמר ואם הי' מכירה ולא קאמר ואם אינו יונק אלא ממנה: ההיא גרושה דאתאי לקמי' דמר שמואל הוה יתיב ר"ד ב"י קמי' א"ל זיל בדקה אזל אותבה בדרא דנשי. שקילי' לבני' וקמהדר עלייהו כי מטא לגבה הוי קמסוה לאפה כבשיתנהו לעינה מניה אמר לה שיוף עיניך קום דרי בניך סומא מנא ידע אמר ר"א בריחא

עין משפט נר מצוה

סז א ב מיי' פכ"ח מהל' מאכלות אסורות הל' ט טוש"ע יו"ד סי' פג סעיף ב:
סח ג ד מיי' פ"ג מהל' מאכלות אסורות הל' ל-ה סמג לאוין קלה טוש"ע יו"ד סי' פח סעי' ז:
סט ה ו מיי' פ"ו שם הל' כ סמג לאוין קכו טוש"ע שם סי' מו סעיף י [וסי' ו סעיף טו]:
ע ז מיי' פכ"ח מהל' שבת הל' יד סמג לאוין קה טוש"ע א"ח סי' שכח סעיף נב:
עא ח טוש"ע א"ח סי' שלו סעיף ט:
עב ט מיי' פ"ג מהל' מאכלות אסורות הל' ה סמג לאוין קלב טוש"ע יו"ד סי' פח סע"ז:

לעזי רש"י

פליינדרי"א [פליינדר"א]. להאנח.

תוספות רי"ד (המשך)

ובטעמא: ת"ר תינוק יונק והולך עד כ"ד חודש מכאן ואילך כיונק שקץ דברי ר"א ר"י אומר אפילו עד ד' וה' שנים פי' לאחר כ"ד חודש וחזר ה"ה כיונק שקץ: אמר ר"י הל' כר' יהושע: אמר מר מכאן ואילך כיונק שקץ ורמינהו יכול חלב מהלכי ב' טמא פי' אסור ודין הוא ומה בהמה טמאה שהקלת במגעה פי' שאינה מטמא בחיים החמרת בחלבה כדילפי' בבכורות מגמל גמל תרי זימני חד לגופי' וחד לאיסור חלבו אדם שהחמרת במגעו א"ד שתחמיר בחלבו ת"ל ו) וזה טמא זה טמא ואין חלב מהלכי ב' טמא אלא טהור יכול אוציא את החלב שאינו שוה בכל ז) ת"ל הוא הוא טמא ואין חלב מהלכי ב' טמא אלא טהור וא"ש אפילו מצות פרוש אין בו. ל"ק הא דפריש והא דלא פריש פי' אם פריש מדדי אשה הוא אסור מדרבנן וחילופא בדם דתניא דם על (הכבד) [הכבר] ושל בין השינים מוצץ ואוכלו ואינו חושש פי' דם שפירש ממהלכי ב' אסור משום דמיחלף בדם בהמה: תניא ר' מרינוס אומר גונח יונק חלב בשבת ואינו חושש מ"ט מפרק כלאחר יד הוא ובמקום צערא לא גזרו רבנן פי' יונק חלב עז משום רפואה והוי מפרק חלבו ממקום גידולו כלאחר יד שאינו עושה בידו אלא בפיו והלכך במקום צערא שרו ליה רבנן אר"י הל' כר' מרינוס עיין מ"ש בפסקי בפ' חרש דפליג ר' מרינוס אדאבא שאול דלא שרי התם אלא ביו"ט ולא בשבת: תניא נחום איש גליא אומר צינור שעלו בו קשקשים ממעכן ברגלו בצנעא בשבת ואינו חושש פי' עלו בו עשבים המעכבים קלוח המים ומתוך כך המים מתפשטים ודולף בבית מאי טעמא מתקן כלא"י הוא ובמקום פסידא לא גזרי רבנן אמר ר"י הל' כנחום איש גליא: פירש וחזר ה"ה כיונק שקץ וכמה אר"י ב"ח ג' ימים: ת"ר מניקה שמת בעלה בתוך כ"ד חודש ה"ז ל"ת ולא תתארס

ז) גירסת רבינו דנפקי"ל מזה וכמו שפרש"י בנ"א וכ"ה בתמת כתוס' בתו"כ בפ' שמיני וכ"ה ג"כ בכריתות. ב) ולא אוציא את הדם ת"ל הוא הוא טמא ואין דם מהלכי מי' בנ"ל.